

zel 185 000 zsidót deportáltak Transzniszföldre – a Dnyeszter és a Bug közé eső megszállt területre –, többségüket Bukovinából és Besszarábiából. A deportáltaknak kb. egyharmada életben maradt, ezek a zsidók a Vörös Hadsereg előrenyomulásának és a román álláspont megváltozásának köszönhetően 1943 végén hazatérhettek. További részletek: Raul Hilberg: *The Destruction of the European Jews*. Quadrangle, Chicago, 1961, 485–509. o.

35. *RLB*, 196. dok. A halálbüntetésre való utalásokat lásd a bukaresti Külügyi Archivum *Probléma* 30. (zsidókérdés) jelzetű anyagában, 10. kötet, 96. o. 1942-ben a románok amiatt is aggódtak, hogy szlovák zsidók szivároghatnak be Romániába. Lásd ehhez a budapesti román követség emberének, I. Daianunak 1942. június 30-án Bukarestbe küldött „sürgős” feljegyzését, amely megfelelő elővigyázatossági rendszabályok meghozatalát sürgette. *Uo.*, 35. kötet, 96. o.

36. *RLB*, 299. és 311. dok. Lásd még NG-5630 és a 28. fejezetben.

37. *Der Kastner-Bericht*, 45. o.

38. A szlovák zsidóság tragédiájának részleteit illetően lásd Livia Rothkirchken: *The Destruction of Slovak Jewry*. Yad Vashem, Jerusalem, 1961, LXXV. és 257. o. (héberül és angolul); Yeshayahu Jelinek: „The Final Solution – The Slovak Version.” *East European Quarterly*, 4, 4. sz., 1971, 431–441. o.

39. *MOL*, a Külügyminisztérium Jogügyi Osztálya, 1944/8., 281. o.

40. *RLB*, 297., 299., 300–302., 308., 310., 311. dok.; NG-5630.

41. *RLB*, 209., 299., 311., 312. dok.

42. A magyar külügyminisztérium kezdeményezésére egy vizsgálóbizottság memorandumot készített a július 2-i támadás részleteiről és következményeiről. A július 4-i keltezésű memorandumot a következők írták alá: Carl Lutz és Hans Steiner a svájci követségtől; Friedrich Born, a Nemzetközi Vöröskereszt megbízottja; Per Anger, a svéd követség titkára; Kemal Sayit török követségi tanácsos; Perlaky Gyula a magyar belügyminisztérium, valamint Nékám Sándor és báró Rubidó-Zichy Iván a magyar külügyminisztérium képviselői. A memorandum a támadás két túlélőjének (Ignace Schiller és Eric S. Satan) a tanúvallomását is tartalmazta. *NA*, T-120. mikrofilm, 4664. tekercs, K1509/K350354. skk. kockák.

43. Lásd például Gombó István külügyminisztériumi tisztviselő visszaemlékezését augusztus 19-én Hans Steinerrel e tárgyban folytatott megbeszéléséről: *Vádirat*, 3:411–412. o.